

ΔΗΔ11 Βασικές Αρχές Δημοσίου Δικαίου

Σημειώσεις στις
Βασικές Αρχές
Δημοσίου Δικαίου

Eclass4U

The best Choice for you

Πίνακας Περιεχομένων

Τι είναι το δίκαιο	3
Το Σύνταγμα	3
Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος	3
Διάκριση των εξουσιών	5
Γραπτές Πηγές δικαίου	6
Αγραφες πηγές δικαίου	6
Ευρωπαϊκό Δίκαιο	6
Ενωσιακό Δίκαιο	7
Α) Πρωτογενές	7
Β) Παράγωγο	7
Το εκλογικό σώμα	7
Αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος	8
Αρχές που διέπουν τη ψηφοφορία:	8
Το εκλογικό σύστημα	8
Βουλή	9
Αρμοδιότητες	9
Αριθμός βουλευτών	10
Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας	10
Διαδικασία εκλογής ΠτΔ	10
Πράξεις του ΠτΔ	11
Ευθύνη του Προέδρου της Δημοκρατίας	14
Η Κυβέρνηση	14
Συγκρότηση της Κυβέρνησης	14
Αρμοδιότητες της Κυβέρνησης	14
Πρωθυπουργός	14
Οι Υπουργοί	15
Η λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος	15
Διαρρύθμιση της Κοινοβουλευτικής Αρχής στο Σύνταγμα	16
Διάκριση των εξουσιών	16
Απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της	17
Διάλυση της Βουλής	17
Το σύστημα των θεμελιωδών δικαιωμάτων	17
Φορέας και αποδέκτης	18
Διακρίσεις δικαιωμάτων	18
Εγγυήσεις, περιορισμοί και αντι-περιορισμοί	19
Η αρχή της αξίας του ανθρώπου	20
Η αρχή της ισότητας	21
Τα ατομικά δικαιώματα	22
Τα Κοινωνικά Δικαιώματα	24
Τα Πολιτικά Δικαιώματα	24
Τα Συνταγματικά Καθήκοντα	24
Τα νέα δικαιώματα στην αναθεώρηση του 2001	25

Θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	25
Το Οικονομικό Σύνταγμα	26
Τα θεμέλια του οικονομικού συντάγματος	26
Το δικαίωμα στην οικονομική ελευθερία	27
Η επαγγελματική ελευθερία	27
Άδεια και περιβάλλον	27
Ελευθερία των συμβάσεων	27
Ελευθερία ίδρυσης εταιρειών	27
Ελευθερία ανταγωνισμού	28
Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία	28
Το δικαίωμα στην εργασία	28
Αρχή της ισότητας	28
Επίπεδο προστασίας	29
Τοπική Αυτοδιοίκηση και Ανεξάρτητες Αρχές	29
Οργάνωση της Αποκέντρωσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης	29
Αρμοδιότητες	29
Τρόπος εκλογής των ΟΤΑ	29
Κατοχύρωση της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ	30
Δήμοι	30
Πως οργανώνονται λειτουργούν οι Ανεξάρτητες Αρχές	31
Θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης	31
Αρχή της νομιμότητας	31
Είδη ελέγχου τήρησης της αρχής της νομιμότητας	32
Περιεχόμενο του ελέγχου της νομιμότητας και των πράξεων της δημόσιας διοίκησης	32
Συνέπειες παραβίασης της αρχής της νομιμότητας και την ισχύ των πράξεων της δημόσιας διοίκησης	33
Περιορισμοί της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης	33
Σύγκριση της αρχής της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης	33
Τα όρια της διακριτικής ευχέρειας	34
Η αρχή της αναλογικότητας	34
Η δικαστική λειτουργία	35
Διακρίσεις	35
Δικαστική ανεξαρτησία	35
Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων	35

The best Choice for you

Τι είναι το δίκαιο

Δίκαιο είναι σύνολο κανόνων που ρυθμίζει την ανθρώπινη ζωή με τρόπο υποχρεωτικό.

Δημόσιο Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις κράτους – πολίτη και

Ιδιωτικό Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των ιδιωτών

Εθνικό και Διεθνές ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ διαφόρων κρατών, ανάμεσα σε διεθνή οργανισμό και κράτος, σχέσεις μέσα σε διεθνή οργανισμό, ιδιωτικό δίκαιο άλλων κρατών.

Διοικητικό Δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ πολίτη με δημόσια διοίκηση.

Το Σύνταγμα

- ➔ Τα 3 πρώτα άρθρα του Σ είναι ο πυρήνας.
  - ➔ Άρθρα 4 – 25 του Σ είναι η ουσία και ο σκοπός (Συνταγματικό δίκαιο θεμελιωδών δικαιωμάτων).
  - ➔ Άρθρα 26 – 120 του Σ είναι το μέσο (Οργανωτικό Συνταγματικό Δίκαιο).
-

Θεμελιώδης Αρχές του Συντάγματος

α. Η **Δημοκρατική Αρχή** (Αρχή της λαϊκής κυριαρχίας) είναι η μήτρα της οργάνωσης του κράτους

Δημοκρατία είναι το πολίτευμα στο οποίο κυρίαρχος είναι ο λαός: πηγή και φορέας της κρατικής εξουσίας – ανώτατο όργανο του κράτους που εκφράζει την υπέρτατη βούληση μέσα σε αυτό – είναι ο λαός. Προϋποθέσεις για την ύπαρξη και την ουσιαστική λειτουργία της δημοκρατίας είναι η ελευθερία και η ισότητα.

β. Η **αντιπροσωπευτική αρχή**

Η αντιπροσωπευτική αρχή καθορίζει τον τρόπο άσκησης της λαϊκής κυριαρχίας και, αντιπαρατιθέμενη στην άμεση δημοκρατία, φέρει το εξής περιεχόμενο: ο λαός συμμετέχει στη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας διαμέσου αντιπροσωπευτικού σώματος (Βουλή), το οποίο έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες και αναδεικνύεται περιοδικά με εκλογή, το αποτέλεσμα της οποίας εμπεριέχει πολιτική εντολή.

Η αντιπροσωπευτική αρχή, η οποία θεωρείται συνυφασμένη με τη δημοκρατική και για το λόγο αυτό δεν υπόκειται σε αναθεώρηση, εκδηλώνεται και εξειδικεύεται, ειδικότερα, στις διατάξεις του Συντάγματος που διέπουν τη συγκρότηση της Βουλής, την εκλογή των βουλευτών και την άσκηση των καθηκόντων τους. Το πεδίο εφαρμογής της περιορίζεται από την

εισδοχή, με βάση το Σύνταγμα, στοιχείων άμεσης δημοκρατίας στο σύστημα διαχείρισης της πολιτικής εξουσίας.

γ. Η κοινοβουλευτική αρχή

Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 εξαγγέλλει, στο άρθρο 1, όχι μόνο τον δημοκρατικό προεδρευόμενο χαρακτήρα του πολιτεύματος αλλά και τον κοινοβουλευτικό, ο οποίος θεμελιώνεται στην κοινοβουλευτική αρχή. Κοινοβουλευτική αρχή είναι ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο η Κυβέρνηση, που διορίζεται από τον αρχηγό κράτους και ασκεί εκτελεστική εξουσία, εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Το Σύνταγμα ρυθμίζει επίσης την ψήφο εμπιστοσύνης και δυσπιστίας. Στο άρθρο 37, ορίζει ότι ο Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος που διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία εδρών, κατοχυρώνεται η αρχή της «δεδηλωμένης», όπου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργό εκείνον που έχει την εκφρασμένη, μέσω της πλειοψηφίας, εμπιστοσύνη της Βουλής.

δ. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών

Το Σύνταγμα 1975/1986/2001 περιλαμβάνει την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Σύμφωνα με το αρ. 26 η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση, η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια. Το άρθρο είναι μη υποκείμενο σε αναθεώρηση, κατά το Σύνταγμα, αποδίδει μία από τις θεμελιώδεις αρχές του.

ε. Η αρχή του πολυκομματισμού

Το Σύνταγμα, στο άρθρο 29 ορίζει ότι οι Έλληνες πολίτες, που έχουν εκλογικό δικαίωμα, μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν πολιτικά κόμματα, των οποίων η εσωτερική οργάνωση και η δράση οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

στ. Η αρχή της «προεδρευομένης» Δημοκρατίας

Στο αρ. 1 Σ, αναφέρεται ρητά ο «προεδρευόμενος» χαρακτήρα του ελληνικού πολιτεύματος. Σημαίνει η αρχή αυτή τον αιρετό χαρακτήρα του ανώτατου άρχοντος αποκλείοντας κατ' ουσία τη Βασιλεία.

ζ. Η αρχή του κράτους δικαίου και του κοινωνικού κράτους

Σύμφωνα με την άποψη που επικρατεί κράτος δικαίου είναι το κράτος εκείνο στο οποίο η κρατική εξουσία περιορίζεται με κανόνες δικαίου σε όλες τις εκφάνσεις και λειτουργίες της.

Η Αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας είναι η μήτρα των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι εκδοχές ελευθερίας ή ισότητας ή σύγκρουση των δύο αυτών

Το **Οργανωτικό Συνταγματικό Δίκαιο** απαντά στις ερωτήσεις:

- ➔ Ποιό είναι το πολίτευμα;
- ➔ Τι σημαίνει η μορφή του;
- ➔ Πως οργανώνονται και λειτουργούν οι εξουσίες;

Διάκριση των εξουσιών

Νομοθετική: Βουλή + ΠτΔ

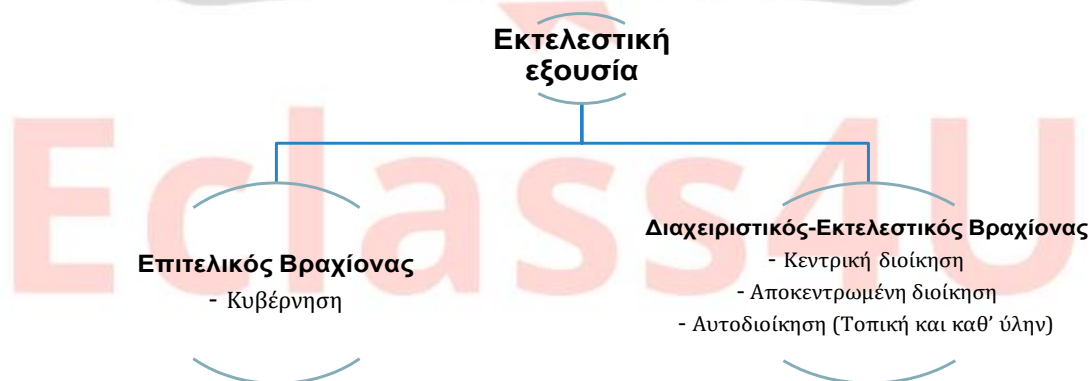
Θεσπίζει τους κανόνες δικαίου.

Εκτελεστική: Κυβέρνηση + ΠτΔ

Εφαρμόζει και υλοποιεί τους κανόνες δικαίου.

Δικαστική: Δικαστήρια

Εφαρμόζει το δίκαιο επιλύοντας τις διαφορές στα δικαστήρια.

Κράτος: Λαός μόνιμα εγκατεστημένος σε ορισμένο γεωγραφικό χώρο, οργανωμένος σε νομικό πρόσωπο, ο οποίος ασκεί αυτοδύναμη, πρωτογενή εξουσία

Κανόνας Δικαίου: αποτελείται από μία μείζονα πρόταση (κανόνας δικαίου) και μία ελάσσονα πρόταση (το πραγματικό). Κάνουμε υπαγωγή του πραγματικού (ελάσσονα πρόταση) στον κανόνα δικαίου (μείζονα πρόταση) και συναγάγουμε την έννομη συνέπεια

Πολλές φορές οι κανόνες δικαίου χρειάζονται ερμηνεία: Χρησιμοποιώ με σειρά

11| Γραμματική ερμηνεία (διατύπωση)

12| Τελολογική ερμηνεία (ψάχνω τον σκοπό)

131 Συστηματική ερμηνεία (περισσότεροι κανόνες δικαίου για το ίδιο θέμα)
Βασικές αρχές για την εφαρμογή του δημοσίου δικαίου:

- ➔ Η ερμηνεία σταματάει στα σαφή
- ➔ Στα εριζόμενα θέματα πρέπει να γνωρίζουμε τις σοβαρά υποστηριζόμενες απόψεις
- ➔ Ο νεότερος κανόνας υπερισχύει του παλιού
- ➔ Ο ειδικότερος κανόνας υπερισχύει του γενικού
- ➔ Ο ανώτερος κανόνας υπερισχύει του κατώτερου

Τυπικός νόμος: αυτό που έχει ψηφιστεί από την Βουλή (ό,τι έχει Ν.)

Ουσιαστικός νόμος: τυπικός νόμος και κανονιστικές διοικητικές πράξεις (άρθρο 43 Συντάγματος).

Γραπτές Πηγές δικαίου

Τυπικός νόμος

Άλλες κανονιστικές διοικητικές πράξεις άρθρου 43 Συντάγματος η ατομική διοικητική πράξη, π.χ. απονομή σύνταξης ή απόφαση σύλληψης, δεν είναι πηγή δικαίου.

Υπερνομοθετικής ισχύος πηγές: Σύνταγμα, Ευρωπαϊκό δίκαιο, Διεθνές δίκαιο

Το άρθρο 26 και το άρθρο 43 του Συντάγματος δρουν ως ένα σύστημα (ουσιαστικά με το άρθρο 43 νομοθετεί και η εκτελεστική εξουσία).

Άγραφες πηγές δικαίου

- ♦ Έθιμο: μακρά, σταθερά, ομοιόμορφη, αδιάλειπτη πρακτική, με πεποίθηση δεσμευτικότητας
- ♦ Γενικές αρχές δημοσίου δικαίου: η κρατούσα άποψη. Έχουν υπονομοθετική ισχύ, δεν τροποποιούν γραπτούς κανόνες, λειτουργούν συμπληρωματικά

Ευρωπαϊκό Δίκαιο

11| Δίκαιο της Ε.Ε. ή Ενωσιακό δίκαιο (29 κράτη-μέλη)

12| Δίκαιο του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 κράτη-μέλη)

Η βασικότερη σύμβαση: ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων Ανθρώπου
Αρμόδιο δικαστήριο είναι το ΕΔΔΑ.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι Διεθνής Οργανισμός της Ε.Ε.

Ενωσιακό Δίκαιο

A) Πρωτογενές

- 11| Συνθήκη της Ε.Ε.,
- 12| Συνθήκη για τη λειτουργία της Ε.Ε.,
- 13| Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων Ε.Ε.

B) Παράγωγο

- 11| Κανονισμοί (Γενική και άμεση ρύθμιση, ρυθμίζει όλα τα κράτη-μέλη, ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ)
- 12| Οδηγία (Γενική και έμμεση ισχύ, θέλει να δώσει διακριτική ευχέρεια στο κράτος μέλος να εξειδικεύσει, δίνεται προθεσμία, ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ)
- 13| Απόφαση: (Ειδική και άμεση ισχύς)
  - ♦ **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:** χαράσσει γραμμές, δεν νομοθετεί, αποτελείται από τους 28 αρχηγούς κρατών.
  - ♦ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή:** Εκτελεστική εξουσία + νομοθετική πρωτοβουλία & επίβλεψη, αποτελείται από 1 επίτροπο από κάθε μέλος-κράτος.
  - ♦ **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:** νομοθετική εξουσία.
  - ♦ **Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Ε.:** νομοθετικό όργανο, 10 διαφορετικές συνθέσεις ανάλογα με το θέμα.
  - ♦ **Δικαστήριο της Ε.Ε.**
  - ♦ Το **Eurogroup** είναι το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης (σύστημα υπό της Ε.Ε.).

Το εκλογικό σώμα

Ο κύριος λόγος που η «αντιπροσώπευση» ονομάστηκε «δημοκρατία» είναι ακριβώς η διεύρυνση του εκλογικού σώματος σε όλες τις ηλικίες και τα δύο φύλα και συμπίπτει ως έννοια με την έννοια του λαού.

Στα πρώτα της βήματα στην Ευρώπη η αντιπροσώπευση γινόταν μόνο από άντρες που διέθεταν περιουσία και δεν ήταν μεγάλη σε ηλικία. Μόλις στα μέσα του 20ου αιώνα το εκλογικό σώμα συμπεριέλαβε όλες τις ηλικίες (μετά το 18ο) και τα δύο φύλα. Για τον λόγο αυτό θεωρείται ότι ουσιαστικά πρόκειται για δημοκρατία αν και ο λαός, δεν εκλέγει τους νόμους απευθείας και στην πράξη δεν έχει λόγο, ούτε καν δικαίωμα να ανακαλέσει την ψήφο του σε βουλευτή που τελικά δεν τήρησε τις προεκλογικές του εξαγγελίες, όπως θα δούμε παρακάτω.

Δηλαδή το εκλογικό σώμα περιλαμβάνει το σύνολο των Ελλήνων πολιτών που έχουν το δικαίωμα της ψήφου:

- ♦ Έχουν συμπληρώσει ή συμπληρώνουν το 18ο έτος της ηλικίας τους κατά το έτος που διενεργούνται οι εκλογές.
- ♦ Έχουν ελληνική ιθαγένεια.
- ♦ Δεν υπάρχει αφαίρεση των πολιτικών τους δικαιωμάτων από ποινική καταδίκη.

Όλοι οι Έλληνες πολίτες καταγράφονται στους εκλογικούς καταλόγους για να συμμετάσχουν στην εκλογική διαδικασία και στις ευρωεκλογές μπορεί να συμμετάσχουν και κοινοτικοί υπήκοοι υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος

- ➔ Να εκλέγει τους βουλευτές.
- ➔ Να εκφράζει τη βούλησή του μέσα από διενεργούμενα δημοψηφίσματα.
- ➔ Να εκλέγει αντιπροσώπους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- ➔ Να εκλέγει τις αρχές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Αρχές που διέπουν τη ψηφοφορία:

- ♦ Η αρχή της καθολικής ψηφοφορίας, δηλαδή συμμετέχουν όλοι οι πολίτες εκτός των παραπάνω εξαιρέσεων.
- ♦ Η αρχή της ισότητας της ψήφου, δηλαδή κάθε ψήφος έχει την ίδια βαρύτητα.
- ♦ Η αρχή της αυτοπρόσωπης άσκησης μόνο για όσους βρίσκονται εντός της επικράτειας. Μετά την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος αρ. 51 § 4 οι εκλογείς του εξωτερικού μπορούν να ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο.
- ♦ Η αρχή της άμεσης ψηφοφορίας, δηλαδή δεν μπορεί να ψηφίσει αντιπρόσωπος.
- ♦ Η αρχή της μυστικότητας της ψήφου, δηλαδή η βούληση του εκλογέα, δεν θα γίνει γνωστή σε τρίτους.
- ♦ Η αρχή της υποχρεωτικής ψηφοφορίας, αν και δεν προβλέπονται ποινικές κυρώσεις, η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική.
- ♦ Η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών σε όλη την επικράτεια για να αποφεύγεται ο επηρεασμός της επιλογής.

Το εκλογικό σύστημα

Πρόκειται για τη μετατροπή των ψήφων σε βουλευτικές έδρες. Τα δύο πιο γνωστά εκλογικά συστήματα, αν και υπάρχουν πολλές παραλλαγές, είναι:

Πλειοψηφικό: σε κάθε εκλογική περιφέρεια εκλέγεται ο υποψήφιος ή ο συνδυασμός που έχει την πλειοψηφία των ψήφων.

Αναλογικό: οι έδρες κάθε εκλογικής περιφέρειας κατανέμονται στους συνδυασμούς και στους μεμονωμένους υποψηφίους ανάλογα με τις ψήφους που έλαβαν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρ. 54 § 1 του Σ ορίζει ότι αν αλλάξει το εκλογικό σύστημα αυτό θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται στις μεθεπόμενες εκλογές. Για να ισχύει στις επόμενες απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία 2/3.

Βουλή

Υποψήφιοι μπορεί να είναι όσοι διαθέτουν:

- ♦ Ελληνική ιθαγένεια
- ♦ Ηλικίας τουλάχιστον 25 και
- ♦ Το δικαίωμα του εκλέγειν όπως ορίστηκε παραπάνω.

Δεν απαιτούνται (δυστυχώς) άλλα προσόντα.

Από τις εθνικές εκλογές προκύπτουν οι πλειοψηφήσαντες υποψήφιοι και συγκροτούν το συλλογικό όργανο της Βουλής.

Αρμοδιότητες

- ♦ Ψηφίζει τους Νόμους
- ♦ Ψηφίζει τον Προϋπολογισμό του Κράτους
- ♦ Ελέγχει το έργο της Κυβέρνησης και περιλαμβάνεται η ψήφος εμπιστοσύνης και η έκφραση δυσπιστίας.
- ♦ Αποφασίζει για την κήρυξη κατάστασης πολιορκίας
- ♦ Αποφασίζει για την προκήρυξη δημοψηφίσματος.
- ♦ Ψηφίζει προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.
- ♦ Μπορεί να αναθεωρήσει το Σύνταγμα.
- ♦ Ψηφίζει τον Κανονισμό λειτουργίας της.
- ♦ Εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
- ♦ Μπορεί να ασκήσει ποινική δίωξη κατά του ΠτΔ και βουλευτών.
- ♦ Μπορεί να διατυπώσει αδυναμία εκτέλεσης καθηκόντων από τον ΠτΔ και τον Πρωθυπουργό εφόσον αυτό κρίνει.
- ♦ Παρέχει την άδεια για ποινική δίωξη βουλευτών.

Οι βουλευτές έχουν **δύο βασικά προνόμια** προκειμένου να ασκούν απεριορίστα το δικαίωμα της γνώμης τους:

- ♦ Το **ανεύθυνο**, δηλαδή ψηφίζουν κατά βούληση και συνείδηση, δεν έχουν την υποχρέωση να τηρήσουν τις προεκλογικές τους δεσμεύσεις, λαμβάνουν «ελεύθερη εντολή» όχι «επιτακτική», ενώ οι εκλογείς τους δεν μπορούν να πάρουν πίσω την ψήφο τους για τους παραπάνω λόγους.

- ♦ Το **ακαταδίωκτο**, για όλα τα εγκλήματα (κακούργημα, πλημμέλημα, πταίσμα) εκτός και αν δοθεί άδεια από τη Βουλή.

Αριθμός βουλευτών

Η ισχύουσα πρόβλεψη ορίζει τους 300 βουλευτές. Όμως στο αρ. 51 § 1 Σ ορίζεται ότι ο αριθμός μπορεί να είναι από 200 έως 300 βουλευτές. Συγκριτικά με άλλα ευρωπαϊκά κράτη, ο αριθμός των βουλευτών στην Ελλάδα είναι υπερβολικός σύμφωνα με τον πληθυσμό.

Οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με νόμο. Προβλέπονται επίσης και οι βουλευτές Επικρατείας συνολικά 12. Αυτοί εκλέγονται ανάλογα με τα έγκυρα ψηφοδέλτια που έλαβε κάθε κόμμα στο σύνολο της επικράτειας.

Η διάρκεια είναι από το αρ. 53 § 1 Σ, τέσσερα χρόνια, εκτός και εάν για κάποιο άλλο λόγο διαλυθεί η Βουλή και προκηρυχθούν πρόωρες εκλογές.

Συνεδριάζει δημόσια και ψηφίζει είτε με ανοικτή είτε με μυστική ψηφοφορία ανάλογα με το θέμα που συζητείται.

Είναι ανώτερη η Βουλή από την Κυβέρνηση, και εξαρτάται από την εμπιστοσύνη με την αρχή της δεδηλωμένης, δηλαδή της αποδοχής της Κυβέρνησης από την πλειοψηφία των μελών της Βουλής.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Στο αρ. 1 § 1 Σ ορίζεται εξ αρχής ότι το πολίτευμα της χώρας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και δεν είναι αναθεωρήσιμο. Η δήλωση ότι είναι **Προεδρευόμενη**, αποκλείει την έννοια της Βασιλευόμενης και της Προεδρικής. Δηλαδή ο άρχοντας του κράτους είναι εκλεγμένος από τους αντιπροσώπους του λαού.

Είναι ο **ρυθμιστής του πολιτεύματος και υπεράνω κομμάτων** για την ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος.

Εκλέγεται για **πέντε έτη** και πρόπει:

- ♦ Να έχει το δικαίωμα του εκλέγειν
- ♦ Να είναι τουλάχιστον 40 ετών
- ♦ Να προέρχεται από πατέρα ή μητέρα ελληνικής καταγωγής.
- ♦ Να είναι Έλληνας πολίτης τουλάχιστον πέντε έτη.

Επιτρέπεται η **επανεκλογή του μόνο μία φορά** εκτός και εάν έχει παραιτηθεί.

Διαδικασία εκλογής ΠτΔ

Στο άρθρο 32 Σ προβλέπεται η άμεση εκλογή του με ονομαστική ψηφοφορία σε ειδική συνεδρίαση της Βουλής, τουλάχιστον ένα μήνα πριν λήξει η θητεία

του προηγούμενου προέδρου. Εάν υπάρχει παραίτηση, η συνεδρίαση συγκαλείται το αργότερο σε δέκα μέρες. Από το Σύνταγμα δεν προβλέπεται υποβολή υποψηφιοτήτων αλλά ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει ότι σχετικές προτάσεις προσώπων γίνονται από τις κοινοβουλευτικές ομάδες. Διενεργούνται:

1η ψηφοφορία 200/300 ψήφους, διαφορετικά

2η ψηφοφορία 200/300 ψήφους, διαφορετικά

3η ψηφοφορία 180/300 ψήφους.

Εδώ εάν δεν επιτευχθεί η εκλογή διαλύεται η Βουλή και προκηρύσσονται πρόωρες εθνικές εκλογές. Η νέα Βουλή διενεργεί:

4η ψηφοφορία 180/300 ψήφους, διαφορετικά

5η ψηφοφορία 151/300 ψήφους, διαφορετικά

6η ψηφοφορία με σχετική πλειοψηφία, δηλαδή όποιος είναι πρώτος.

Τον ΠτΔ αναπληρώνει προσωρινά ο Πρόεδρος της Βουλής με μειωμένες αρμοδιότητες. Σε περίπτωση που απαιτηθεί αναπλήρωση άνω των τριάντα ημερών, η Βουλή αποφασίζει αν συντρέχει λόγος εκλογής νέου ΠτΔ.

Πράξεις του ΠτΔ

Ο ΠτΔ είναι δυνατόν να απευθύνει διάγγελμα προς το λαό, δηλαδή μία επίσημη ανακοίνωση που αφορά πολύ σημαντικές καταστάσεις (η δραματική κατάσταση της οικονομίας, η κήρυξη πολέμου κ.λπ.) το οποίο προσυπογράφει ο Πρωθυπουργός.

Διορίζει τον Πρωθυπουργό και την Κυβέρνηση, δηλαδή τον αρχηγό του πρώτου σε ψήφους κόμματος μετά την καταμέτρηση των εθνικών εκλογών.

Εάν δεν υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία 151 εδρών τότε συντάσσει:

- ♦ 1η διερευνητική εντολή στον αρχηγό του 1ου κόμματος και εφόσον αποτύχει
- ♦ 2η διερευνητική εντολή στον αρχηγό του 2ου κόμματος και εφόσον αποτύχει
- ♦ 3η διερευνητική εντολή στον αρχηγό του 3ου κόμματος και εάν αποτύχει
- ♦ Πραγματοποιείται διάσκεψη αρχηγών με σκοπό το σχηματισμό Κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Εφόσον δεν είναι δυνατόν να σχηματιστεί Κυβέρνηση η χώρα οδεύει σε νέες εθνικές εκλογές με διακομματική κυβέρνηση ή κυβέρνηση με πρόεδρο

ανωτάτου δικαστηρίου με σκοπό να διενεργήσει τις εκλογές και μόνο, όχι να κυβερνήσει.

Εξαιρετικά σημαντική είναι η πράξη του ΠτΔ για τη διάλυση της Βουλής, η οποία γίνεται με Προεδρικό Διάταγμα όπου πρέπει να προσυπογράψει ο ΠτΔ. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις που ο ΠτΔ μπορεί να διαλύσει τη Βουλή μόνος του:

- ♦ Για την αντιμετώπιση εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας με κυβερνητική πρωτοβουλία.
- ♦ Για να εξασφαλιστεί κυβερνητική σταθερότητα μετά από δύο συνεχόμενες πτώσεις κυβερνήσεων, με προεδρική πρωτοβουλία.
- ♦ Επειδή δεν ήταν δυνατή η εκλογή ΠτΔ στις τρεις πρώτες ψηφοφορίες, υποχρεωτικά από το Σύνταγμα.
- ♦ Επειδή δεν απέβη δυνατός ο σχηματισμός Κυβέρνησης με δεδηλωμένη.

Ο ΠτΔ συμμετέχει στη νομοπαραγωγική διαδικασία με βάση την αρχή της νομιμότητας και την υπουργική προσυπογραφή. Ειδικότερα για την δημοσίευση ενός Προεδρικού Διατάγματος ο / οι αρμόδιος υπουργός προσκομίζει το σχέδιο στον ΠτΔ για υπογραφή ώστε να προχωρήσει η δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Μόνο έτσι υφίσταται ένα Προεδρικό Διάταγμα. Ο ΠτΔ προβαίνει σε:

- ♦ έλεγχο νομιμότητας, εάν έχει αντιρρήσεις μπορεί να μην υπογράψει.
- ♦ έλεγχο σκοπιμότητας, εάν έχει αντιρρήσεις και ο υπουργός επιμένει στην υπογραφή του, πρέπει να υπογράψει.
- ♦ Δεν μπορεί να προβεί σε τροποποιήσεις των διαταγμάτων.

Εξαιρετικά σημαντική πράξη, είναι η **αναπομπή ψηφισμένου νομοσχεδίου** από τον ΠτΔ, ο οποίος έχει το δικαίωμα έως και ένα μήνα μετά την ψήφιση ενός νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, να μην το δημοσιεύσει και να το αναπέμψει στην Ολομέλεια της Βουλής για νέα ψήφιση με απόλυτη πλειοψηφία. Είναι ίσως η πλέον ισχυρή αρμοδιότητα ελέγχου της νομοπαραγωγικής διαδικασίας από την Κυβέρνηση και την Βουλή, κυρίως σε ότι αφορά την ευθυγράμμιση των νόμων με το Σύνταγμα (**έλεγχος συνταγματικότητας**). Ουδέποτε έχει ασκηθεί από κανέναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Σε έκτακτες και εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις μπορεί να εκδώσει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Κατόπιν υποβάλλονται για έγκριση στη Βουλή εντός 40 ημερών διαφορετικά εάν δεν εγκριθούν σε 3 μήνες, παύουν να ισχύουν.

Η συμμετοχή του ΠτΔ στη διενέργεια ενός δημοψηφίσματος είναι αποφασιστική. Προβλέπονται από το Σύνταγμα δύο είδη:

- ♦ το **αποφασιστικό και νομοθετικό**: Προκηρύσσεται μόνο με Διάταγμα από τον ΠτΔ μετά από πρόταση της Βουλής με αυξημένη πλειοψηφία. Δεν υπάρχει εδώ το δικαίωμα της αναπομπής και
- ♦ το **συμβουλευτικό**, εξαιρούνται δημοσιονομικά ζητήματα: Με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου και την απόλυτη πλειοψηφία της Βουλής, ο ΠτΔ εκδίδει διάταγμα για τη διενέργεια δημοψηφίσματος που αναφέρεται σε κρίσιμα εθνικά θέματα.

Ειδικά το διάταγμα για προκήρυξη δημοψηφίσματος το προσυπογράφει ο Πρόεδρος της Βουλής.

Ο ΠτΔ μπορεί να παρέχει **αμνηστία** μόνο σε πολιτικά εγκλήματα με νόμο που ψηφίζει η Βουλή και αυξημένη πλειοψηφία 3/5.

Μπορεί επίσης, μετά από πρόταση του Υπ. Δικαιοσύνης να **χαρίζει, μετριάξει ή μετατρέπει ποινές**.

Η προσφυγή σε **κατάσταση πολιορκίας** σημαίνει ότι σημαντικοί κίνδυνοι απειλούν την υπόσταση του Κράτους και τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Για το λόγο αυτό επιτρέπεται η προσωρινή κάμψη των κανόνων δημοκρατικής λειτουργίας με σκοπό την επιβίωση του Κράτους και του πολιτεύματος. Το Σύνταγμα το επιτρέπει εφόσον υπάρχει:

- ♦ Πόλεμος
- ♦ Επιστράτευση λόγω εξωτερικών κινδύνων.
- ♦ Άμεση απειλή κατά της εθνικής ασφάλειας.
- ♦ Εκδήλωση ενόπλου κινήματος για την ανατροπή της δημοκρατίας.

Στην κατάσταση πολιορκίας συνήθως αναστέλλονται ατομικά δικαιώματα και συγκροτούνται ειδικά δικαστήρια.

Κατ' αρχήν αρμόδιο όργανο για να τεθεί η χώρα σε κατάσταση πολιορκίας, είναι η Βουλή αλλά εάν αυτή δεν υφίσταται, επικουρικά είναι ο ΠτΔ.

Εξαίρεση από την προσυπογραφή αποτελούν οι περιπτώσεις:

- ♦ Διορισμός του Πρωθυπουργού.
- ♦ Ανάθεση διερευνητικής εντολής.
- ♦ Διάλυση της Βουλής εάν δεν προσυπογράψει ο Πρωθυπουργός.
- ♦ Προκήρυξη εκλογών με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου εάν δεν υπογράψει το Υπουργικό Συμβούλιο.
- ♦ Αναπομπή ψηφισμένου νομοσχεδίου.

- ♦ Ο διορισμός του προσωπικού της Προεδρίας της Δημοκρατίας.
- ♦ Απαλλαγή από τα καθήκοντα της κυβέρνησης εάν δεν προσυπογράψει ο Πρωθυπουργός.

Ευθύνη του Προέδρου της Δημοκρατίας

Ο ΠτΔ έχει **αστική και ποινική ευθύνη** και ειδικότερα ευθύνεται για πράξεις κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του εφόσον διαπιστωθεί εσχάτη προδοσία ή εκ προθέσεως παραβίαση του Συντάγματος. Τότε παραπέμπεται από την Βουλή σε ειδικό δικαστήριο.

Η Κυβέρνηση

Πρόκειται για το **ανώτατο, κατ' ουσίαν όργανο της εκτελεστικής εξουσίας**.

Συγκρότηση της Κυβέρνησης

Η Κυβέρνηση αποτελείται από το Υπουργικό Συμβούλιο, στο οποίο προΐσταται ο Πρωθυπουργός, ο / οι Αντιπρόεδρος (εάν υπάρχει) και οι Υπουργοί. Στο σχήμα μπορεί να συμμετέχουν και άλλοι υπουργοί (αναπληρωτές, άνευ χαρτοφυλακίου κ.λπ.). Αμέσως με την λήψη της ψήφου εμπιστοσύνης από τη Βουλή, ο ΠτΔ διορίζει τον Πρωθυπουργό και το Υπουργικό Συμβούλιο όπως του προτείνεται από τον αρχικό του πρώτου κόμματος.

Αρμοδιότητες της Κυβέρνησης

Η Κυβέρνηση κατευθύνει την γενική πολιτική της χώρας και για το λόγο αυτό ο κρατικός μηχανισμός διοικείται από αυτή. Εξαιρέση αποτελεί η Βουλή και τα Δικαστήρια.

Πρωθυπουργός

Είναι ο αρχηγός του Υπουργικού Συμβουλίου, ο οποίος εξασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, αλλά επιπλέον και των δημοσίων υπηρεσιών με σκοπό την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής. Η σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου είναι αποκλειστικά δική του πρόταση, αυτός διορίζει και παύει τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου.

Αν και άρχοντας της χώρας φαίνεται ότι είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με την αναθεώρηση του Συντάγματος του 1986, αφαιρέθηκαν από αυτόν όλες οι «υπερεξουσίες» και σχεδόν συνολικά, οι ρυθμιστικές του αρμοδιότητες. Ο ΠτΔ δεν συμμετέχει στο παραμικρό στη χάραξη της πολιτικής. Ως εκ τούτου υπήρξε θεσμική και ουσιαστική αλλαγή του πολιτεύματος προς τον σημερινό «πρωθυπουργοκεντρικό κοινοβουλευτισμό» καθιστώντας τον Πρωθυπουργό «αιρετό μονάρχη» με υπερβολική συγκέντρωση εξουσίας.

Όπως προαναφέρθηκε ήδη η νέα Κυβέρνηση υποχρεούται να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης εντός 15 ημερών από την ορκωμοσία της. Για τον λόγο αυτό απαιτούνται 151 τουλάχιστον ψήφοι. Αποδοκιμασία της Κυβέρνησης θεωρείται και η μη έγκριση του Προϋπολογισμού του Κράτους.

Οι Υπουργοί

Τα μέλη του **Υπουργικού Συμβουλίου** μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, βουλευτής ή άλλο, επιλέξει ο Πρωθυπουργός. Άρα **μπορεί να μην είναι μέλη της Βουλής**. Εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων τους, όπως καθορίζεται με Προεδρικό Διάταγμα. Μπορεί λοιπόν, το πλαίσιο αρμοδιοτήτων και η ονομασία ενός υπουργείου να αλλάξει με ΠΔ.

Οι Υπουργοί **έχουν κοινοβουλευτική, αστική και ποινική ευθύνη** σε αντίθεση με τους βουλευτές.

Η λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος

Ός μία μικρή ιστορική αναδρομή θα μπορούσαμε να πούμε τα εξής: κατά την διάρκεια του Διαφωτισμού 15ου – 16ου αιώνα, στην Αγγλία και στην Γαλλία κυρίως, ενώ άρχισαν να αναπτύσσονται νέες τάξεις επιχειρηματιών που διέθεταν οικονομική δύναμη, **απαίτησαν την δημιουργία Κοινοβουλίου**, το οποίο θα συναποφάσιζε με τον Μονάρχη Βασιλιά. Αποτέλεσμα αυτών των διεργασιών που διήρκησαν αρκετούς αιώνες, την πρώτη και δεύτερη βιομηχανική επανάσταση, τον πρώτο και δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ήταν η δημιουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος με τον τρόπο που το γνωρίζουμε σήμερα. Λόγω του εύρους του εκλογικού σώματος, όπου όπως προαναφέρθηκε συμμετέχουν όλοι οι πολίτες εκτός ολίγων εξαιρέσεων, **αναδείχθηκε η ανάγκη εκλογής μόνο εκπροσώπων και όχι απευθείας ψήφισης των νόμων**. Η σημερινή αντιπροσωπευτική δημοκρατία, δεν έχει καμία σχέση λοιπόν με τη Δημοκρατία της Αρχαίας Αθήνας, αφού εκλέγονται μόνο εκπρόσωποι / βουλευτές με **‘ελεύθερη εντολή’** να πράξουν ότι αυτοί θεωρούν ορθό κατά περίπτωση, κατά συνείδηση ή κατά βούληση.

Η κοινοβουλευτική αρχή είναι θεμελιώδης συνταγματική αρχή και ορίζεται ως **«κοινοβουλευτικό σύστημα»**. Το κοινοβουλευτικό σύστημα αφορά **την ιδιαίτερη θέση της Βουλής στο πολίτευμα**, ενώ ο κοινοβουλευτισμός αφορά την εξάρτηση της Κυβέρνησης από τη Βουλή όπως άλλωστε προαναφέρθηκε στο σχετικό κεφάλαιο.

Διαρρύθμιση της Κοινοβουλευτικής Αρχής στο Σύνταγμα

Εξαγγελία και ρητή κατοχύρωση με το άρθρο 1 § 1 του Σ «Το Πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία».

Αρχή της δεδηλωμένης όπως αναφέρθηκε ήδη μέσα σε 15 μέρες από την ορκωμοσία της η νέα Κυβέρνηση πρέπει να ζητήσει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

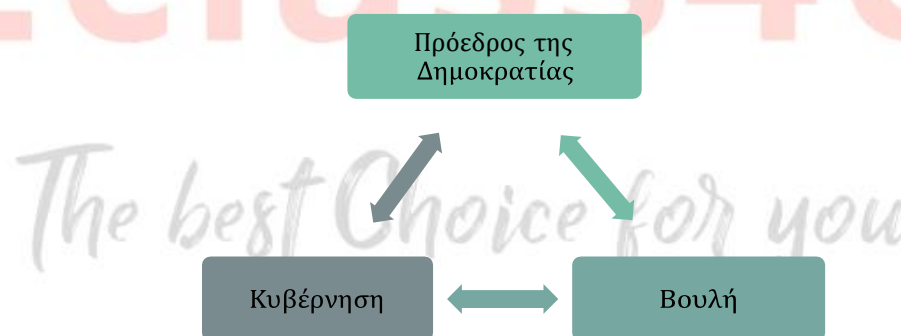
Η πλειοψηφική εκδοχή για την ανάδειξη Πρωθυπουργού αφορά δύο φάσεις: Την εκλογή από το εκλογικό σώμα και αφού λάβει την πλειοψηφία από αυτό, ακολούθως πρέπει να λάβει και την έγκριση της Βουλής με την δεδηλωμένη πλειοψηφία. 151 έδρες είναι το 50% + του συνόλου. Εάν παρευρίσκονται λιγότεροι και η πλειοψηφία αφορά αριθμό μεταξύ 120 – 150 βουλευτών, αυτό σημαίνει ότι προέκυψε Κυβέρνηση μειοψηφίας.

Αυτή την αποδοχή ουσιαστικά πρέπει να απολαμβάνει η Κυβέρνηση καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας της, αν δεν συμβαίνει η χώρα οδηγείται σε πρόωρες εκλογές. Αντίθετα λειτουργεί η πρόταση δυσπιστίας.

Διάκριση των εξουσιών

Η Νομοθετική λειτουργία: Η Κοινοβουλευτική αρχή δηλώνει την πρωταρχία της Βουλής που προέρχεται εκλεγμένη απευθείας από το λαό. Η Κυβέρνηση και Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ουσιαστικά εξαρτώνται από τη Βουλή και αυτή τους αναδεικνύει.

Η Εκτελεστική λειτουργία: Η Κυβέρνηση έχει όλο το εκτελεστικό έργο ενώ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας λειτουργεί ως ρυθμιστής της λειτουργίας του κράτους. Υπάρχουν λοιπόν τρεις πόλοι με βάση την αλληλεξάρτηση της Βουλής.

- ➔ Η Βουλή «διορίζεται» ουσιαστικά από τον λαό.
- ➔ Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, προκύπτει από την ψήφο των Βουλευτών.
- ➔ Η Κυβέρνηση, διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την έγκριση της Βουλής.

Η αλληλεξάρτηση είναι προφανής και στην πραγματικότητα προωθείται μέσα από το Σύνταγμα ως απαραίτητη προϋπόθεση για να λειτουργήσει / ισορροπήσει το τριπολικό αυτό σχήμα, η καλή συνεννόηση και συνεργασία.

Απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της

- ♦ Απρακτη παρέλευση προθεσμίας για την λήψη εμπιστοσύνης.
- ♦ Αποδοχή πρότασης δυσπιστίας ή απόρριψη πρότασης εμπιστοσύνης.
- ♦ Παραίτηση της Κυβέρνησης συνολικά ή του Πρωθυπουργού.

Διάλυση της Βουλής

Σημαίνει τον πρόωρο τερματισμό της τετραετούς θητείας της Βουλής. Οι περιπτώσεις αυτές προβλέπονται περιοριστικά από το Σύνταγμα:

- ♦ **Υποχρεωτική Διάλυση** σε περίπτωση που δεν μπορέσει στην 3η ψηφοφορία να εκλέξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- ♦ **Αδυναμία Εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας.**
- ♦ **Αδυναμία ανάδειξης Κυβέρνησης**, άρα και η Βουλή διαλύεται για να διενεργηθούν εκ νέου εθνικές εκλογές (αλληλεξάρτηση των εξουσιών).
- ♦ **Δυνητική διάλυση της Βουλής** από τον ΠτΔ ή την Κυβέρνηση.
- ♦ **Αποκλειστικά με προεδρική πρωτοβουλία** όπως είδαμε παραπάνω όταν δύο κυβερνήσεις παραιτήθηκαν ή καταψηφίστηκαν και όταν δεν εξασφαλίζεται, με βάση αριθμητικά κριτήρια, η κυβερνητική σταθερότητα.
- ♦ **Με Κυβερνητική πρωτοβουλία** με **αναιτιώδη διάλυση**, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη αιτιολογία από το κόμμα της πλειοψηφίας, ή με **αιτιώδη διάλυση** την ανανέωση της λαϊκής εντολής ώστε να αντιμετωπιστούν εθνικά θέματα εξαιρετικής σημασίας.

Το σύστημα των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Η διακήρυξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου συνδέεται με το κίνημα του συνταγματισμού που ξεκίνησε στην Ευρώπη το 17ο και 18ο αιώνα. Στη Μεγάλη Βρετανία δημιουργήθηκε για πρώτη φορά ένας χάρτης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μέσα από αλληπάλληλες ζυμώσεις και διεκδικήσεις το κίνημα του συνταγματισμού εκδηλώθηκε με την Αμερικάνικη Διακήρυξη και τη Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Και στην Ελλάδα αμέσως με την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς, ήδη το Σύνταγμα της Επιδάουρου το 1822 προέβλεπε και την ισότητα έναντι των νόμων και την προστασία της ιδιοκτησίας. Φτάνοντας στις μέρες μας, η Ε.Ε.

με τη Συνθήκη της Λισαβόνας υπέγραψε την έχουσα δεσμευτικό χαρακτήρα, Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 2000.

Ως Δικαίωμα νοείται κάθε εξουσία που δίνεται στα πρόσωπα για να διαφυλάξουν και να ικανοποιήσουν βασικά τους συμφέροντα, τα θεμελιώδη συμφέροντα, όπως:

- Η ισότητα απέναντι στους νόμους
- Προστασία της ιδιοκτησίας
- Ελευθερία έκφρασης
- Προστασία της εργασίας από το κράτος
- Προστασία προσωπικών δεδομένων
- Προστασία του γάμου
- Προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας
- Προστασία της αξίας του ανθρώπου
- κ.λπ. υπάρχει λεπτομερής καταγραφή στη Χάρτα

Τα δικαιώματα πρέπει να αφορούν όχι μόνο ένα κράτος αλλά τη διεθνή έννομη τάξη. Τα περισσότερα κράτη έχουν συμπεριλάβει στο Σύνταγμά τους τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Πρόκειται για κανόνες που δίνουν τη δυνατότητα στον *άνθρωπο / φορέα του δικαιώματος*, το δικαίωμα να αξιώσει την προστασία του έναντι της εθνικής ή διεθνούς έννομης τάξης, έναντι δηλαδή του Κράτους και *κάθε άλλου που μπορεί να επιχειρήσει να προσβάλλει αυτά τα δικαιώματα.*

Φορέας και αποδέκτης

Φορέας ενός δικαιώματος είναι *κάθε άνθρωπος*, όμως το εκάστοτε Σύνταγμα μπορεί να περιορίζει και να απονέμει αυτά τα δικαιώματα μόνο στους πολίτες του κράτους και όχι στους αλλοδαπούς διαμένοντες στη χώρα. Φορείς *δεν μπορεί να είναι τα νομικά πρόσωπα* αλλά στο σύνολό τους τα φυσικά πρόσωπα, ακόμη και το κυοφορούμενο αλλά ακόμη και τα πρόσωπα μετά το θάνατό τους.

Αποδέκτης του δικαιώματος είναι (βασικά) *το Κράτος και τα όργανα της κρατικής εξουσίας*, τα οποία υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και πραγματική άσκησή τους. Ευρύτερα από την έννοια δεν αποκλείεται *κάθε ιδιωτικός φορέας που μπορεί να προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα π.χ. ένας εργοδότης, ένα σωματείο κ.λπ.*

Διακρίσεις δικαιωμάτων

Διακρίνονται με έναν γενικότερο τρόπο σε:

- ↳ Πολιτικά και
- ↳ Κοινωνικά

Πολλές φορές υπάρχει μία μείξη δικαιωμάτων αν σκεφτεί κανείς ότι το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης έχει μεν κοινωνικό χαρακτήρα αλλά και πολιτικές προεκτάσεις.

Επίσης μία ιδιαίτερη κατηγορία είναι οι «**θεσμικές εγγυήσεις**». Για παράδειγμα:

- ↳ Βουλευτική ασυλία
- ↳ Ελευθεροτυπία
- ↳ Ανεξαρτησία των δημόσιων λειτουργιών (καθηγητών και δικαστών)

Ουσιαστικά το κράτος απέχει από παρεμβάσεις σε ορισμένα πεδία ελευθερίας που παραχωρούνται με σκοπό ο φορέας να προστατεύεται.

Στο Σύνταγμα **δεν υπάρχει καμία ιεράρχηση των δικαιωμάτων** και εμφανίζονται ως απολύτως ίσα μεταξύ τους όλα τα δικαιώματα.

Εγγυήσεις, περιορισμοί και αντι-περιορισμοί

Η άσκηση της απόλαυσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δεν είναι απεριόριστη, αφού όλοι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα. Έτσι η ελευθερία (απόλαυση ενός δικαιώματος) του ενός, τελειώνει εκεί που ξεκινάει η ελευθερία (απόλαυση του δικαιώματος) του άλλου. Το Σύνταγμα εγγυάται αυτή τη λογική διαδικασία χωρίς να υπάρχει καμία άλλη διάκριση.

Περιορισμοί των δικαιωμάτων αφορούν:

- ↳ Την **αναστολή των δικαιωμάτων προσωρινά** σε περίπτωση κήρυξης της χώρας σε πολιορκία.
- ↳ Την **απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης ενός δικαιώματος** που προδήλως εξυπηρετεί άλλους σκοπούς, για παράδειγμα μία απεργία που δεν έχει σκοπό την διεκδίκηση μισθολογικών ή εργασιακών αιτημάτων αλλά την πτώση της Κυβέρνησης.
- ↳ Το **χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης** ως καθήκοντα και υποχρεώσεις του (ανθρώπου) πολίτη έναντι του κράτους, όπως είναι η επίταξη εργασίας, η αναλογική φοροδοσία και η εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων.
- ↳ Ακόμη η «**επιφύλαξη υπέρ του νόμου**» σύμφωνα με το Σύνταγμα παρέχει τη δυνατότητα με ιδιαίτερες ρυθμίσεις ένα δικαίωμα να περιοριστεί όπως π.χ. το δικαίωμα της απεργίας.

- ↳ Επίσης η «επιφύλαξη υπέρ των διοικητικών και δικαστικών αρχών» δίνει τη δυνατότητα περιορισμών στα δικαιώματα των ανθρώπων εξαιτίας δικαστικών ή διοικητικών αποφάσεων, π.χ. απαγόρευση εξόδου από τη χώρα σε πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για ορισμένα αδικήματα, απαγόρευση κυκλοφορίας σε περιοχές που θεωρούνται προστατευμένες για περιβαλλοντικούς ή άλλους λόγους.

Οι περιορισμοί δεν μπορούν να είναι προφανώς ανεξέλεγκτοι αλλά, αιτιολογημένοι και σαφώς να μην προσβάλλουν ή διακρίνουν τους ανθρώπους / ισότητα απέναντι στους περιορισμούς. Η ακόμη να εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Φυσικά να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (θα αναλυθεί παρακάτω) και να είναι μονόδρομος ο περιορισμός του δικαιώματος, αφού δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να εξυπηρετηθεί ο σκοπός.

Ως **αντι-περιορισμός** προτείνεται η απόλυτη προστασία του «πυρήνα» του δικαιώματος. Δηλαδή **πρέπει ο περιορισμός:**

- ↳ Να μην καταργεί το δικαίωμα.
- ↳ Να μην καταλήγει στην πρακτική απαγόρευση της άσκησης του δικαιώματος
- ↳ Να μην είναι απεριοριστος σε έκταση και
- ↳ Να έχει ορισμένη χρονική διάρκεια.

Η αρχή της αξίας του ανθρώπου

Πρόκειται για το βασικότερο θεμελιώδες δικαίωμα που κατοχυρώνεται από τα άρθρα του Συντάγματος ως εξής:

Ήδη στο άρθρο 2 § 2 του Σ «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας».

Στο άρθρο 7 § 2 Σ «Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως ο νόμος ορίζει».

Στο άρθρο 106 § 2 Σ «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας ή σε βλάβη της εθνικής οικονομίας».

Με όλα τα παραπάνω εξυπηρετείται κυρίως το ότι: ο **άνθρωπος δεν μπορεί να υποβιβάζεται σε αντικείμενο για την εξυπηρέτηση οποιουδήποτε σκοπού.**

ορισμένες προσασίες για τα άτομα όπως για παράδειγμα:

- ↳ Η προσωποκράτηση για χρέη στο δημόσιο είναι αντίθετη με την προστασία της αξίας του ανθρώπου.
- ↳ Οι πειραματισμοί σε έμβρυα.
- ↳ Η παρέμβαση στην ανθρώπινη συνείδηση.

Η αρχή της ισότητας

Στο άρθρο 4 § 1 Σ ορίζεται ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» και ειδικότερα ίσοι τόσο απέναντι στον νόμο όσο και εντός του νόμου.

- ↳ Η ισότητα εντός του νόμου δεσμεύει ουσιαστικά το νομοθέτη να μην προβαίνει σε διακρίσεις των ανθρώπων.
- ↳ Η ισότητα έναντι του νόμου δεσμεύει τις διοικητικές αρχές και τα δικαστήρια να εφαρμόζουν το νόμο με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους πολίτες.

Εξαιρετικά επιτρέπεται ή και επιβάλλεται η προνομιακή μεταχείριση ορισμένων ευπαθών ομάδων όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι πολύτεκνοι, τα παιδιά και οι ανύπαντρες μητέρες.

Επιπλέον αυτής της γενικής αρχής της ισότητας, το Σύνταγμα εξειδικεύει:

- ↳ Την ισότητα των δύο φύλων.
- ↳ Την ισότητα στα δημόσια βάρη, δηλαδή στη φορολογία αναλογικά με την δυνατότητα των ατόμων.
- ↳ Την ισότητα στην υποχρέωση στράτευσης με ορισμένες απαλλαγές.
- ↳ Την ισότητα στην αμοιβή εργασίας, δεν αφορά τους ελεύθερους επαγγελματίες, ενώ και εδώ υπάρχουν αρκετές διαφορές με την πράξη.
- ↳ Δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσιες θέσεις, με αρκετές εξαιρέσεις.
- ↳ Απαγόρευση κτήσης τίτλων ευγενείας με σκοπό να μην εισάγονται στο πολίτευμα κοινωνικού τύπου διακρίσεις.
- ↳ Ισότητα στις προϋποθέσεις κτήσης και απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας.

Τα ατομικά δικαιώματα

Πρόκειται για:

- 11| Την *ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας*, η οποία συνδέεται στενά με την προστασία της αξίας του ανθρώπου, ενώ η οικονομική ελευθερία εκφράζεται ως:
  - i. Ελευθερία των συμβάσεων.
  - ii. Ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
  - iii. Ελευθερία της εργασίας και του επαγγέλματος, όλα τα παραπάνω εντός του πλαισίου του νόμου.
- 12| Το *δικαίωμα στη ζωή* που κατοχυρώνεται και από διεθνείς συμβάσεις (Οικουμενική Διακήρυξη του ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) ενώ στο άρθρο 5 § 2 Σ «*Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων*».
- 13| Η *προσωπική ελευθερία* με πολύ στενότερο πλαίσιο και αρκετές περιπτώσεις περιορισμών όπως προαναφέραμε, π.χ. περιορισμός εξόδου από τη χώρα, περιορισμοί μετακινήσεων εξαιτίας του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας κ.ά.
- 14| Η *προσωπική ασφάλεια*, με εξειδίκευση στην αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση, μέσα από ορισμένη διαδικασία (προσαγωγή σε αρμόδιο ανακριτή εντός 24ωρου και προφυλάκιση όχι πάνω από ένα έτος) και με εξαιρέσεις στην περίπτωση κήρυξης της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας.
- 15| Η *αρχή του νόμιμου δικαστή*, όπου απρόσωπα και τυπικά καθορίζεται το δικαστήριο (η σύνθεσή του) για την εκδίκαση κάθε υπόθεσης ενώ απαγορεύεται η λειτουργία έκτακτων δικαστηρίων ή επιτροπών.
- 16| Η *ιδιωτική και οικογενειακή ζωή θεωρείται απαραβίαστη*. Το κράτος και τα όργανά του δεν μπορούν να επεμβαίνουν στις σχέσεις, στον τρόπο διαβίωσης και διαχείρισης του οικογενειακού προγραμματισμού. Για παράδειγμα δεν επιτρέπεται ο κρατικός προγραμματισμός της οικογενειακής αναπαραγωγής. Στην ιδιωτικότητα της ζωής των ατόμων εμπλέκονται και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας αλλά και η προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας, και η προστασία των προσωπικών δεδομένων.
- 17| Το *άσυλο της κατοικίας* που περιλαμβάνει μόνο την έννοια του σπιτιού και κάθε περικλειστού ή περιφραγμένου χώρου για τη διαβίωση και την εργασία του ατόμου. Έτσι προστατεύεται έναντι κάθε κρατικού φορέα και ιδιώτη το άτομο εντός της οικίας του, ενώ δεν επιτρέπεται καμία

να προωθήσουν ή να διεκδικήσουν ή να διαδηλώσουν τα αιτήματά τους, τις πολιτικές και ιδεολογικές τους απόψεις. Αυτό το δικαίωμα ασκείται «ήσυχα και χωρίς όπλα».

- 191 Η **ελευθερία της συνένωσης** σε μία συλλογική δράση όπως τα Σωματεία, οι Σύλλογοι, οι Ομάδες. Η επιλογή είναι ελεύθερη για τον τρόπο που θα επιλέξουν τα άτομα που συμμετέχουν, σε ότι αφορά την ίδρυση κάποιου από τους παραπάνω θεσμούς ή ότι άλλο επιτρέπεται από το νόμο.
- 1101 Η **θρησκευτική ελευθερία** θεωρείται επίσης απαραβίαστη και επιτρέπει στα άτομα να εκδηλώνονται ελεύθερα, να διαδηλώνουν ή να διδάσκουν τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Το κράτος οφείλει να τηρεί θρησκευτική ουδετερότητα, αν και το Ελληνικό Κράτος έχει αναγνωρίσει επίσημα την Ορθόδοξη Εκκλησία και η θρησκευτική διδασκαλία στα ελληνικά σχολεία προστατεύει την συνοχή του μεγάλου πλήθους των χριστιανών πολιτών. Επίσης θα πρέπει να τονιστεί ότι ο προσηλυτισμός απαγορεύεται από το Σύνταγμα και λαμβάνεται ως εκμετάλλευση ή εξαπάτηση των ανθρώπων.
- 1111 Η **ελευθερία της έκφρασης** του Τύπου ως ατομικό αλλά και πολιτικό δικαίωμα.
- 1121 Η **ελευθερία της τέχνης, της επιστήμης και της παιδείας** και εδώ συμπεριλαμβάνεται η ελευθερία ίδρυσης ιδιωτικών σχολών, που όμως με ειδικότερους νόμους αυτή τη στιγμή απαγορεύεται.
- 1131 Η **ατομική ιδιοκτησία**, με υποχρέωση του Κράτους να τη σέβεται μεν αλλά στο βαθμό που αυτή δεν αντιβαίνει στο γενικό συμφέρον. Για παράδειγμα ένα σπίτι που θεωρείται διατηρητέο μπορεί να κατασχεθεί. Ένα οικόπεδο μπορεί να κατασχεθεί για να δημιουργηθεί δημόσιος δρόμος ή άλλος χώρος με αναγκαστική απαλλοτρίωση.
- 1141 Το **απόρρητο της επικοινωνίας**, ως απόλυτα απαραβίαστο, εκτός εάν υπάρχει αντίθετη δικαστική απόφαση ή λόγοι εθνικής ασφάλειας.
- 1151 Το **δικαίωμα της αναφοράς**, με υποβολή έγγραφης αίτησης προς τα αρμόδια κρατικά όργανα τα οποία πρέπει να απαντήσουν σύντομα στους πολίτες και να αιτιολογήσουν την στάση τους.
- 1161 Το **δικαίωμα ακρόασης**, δηλαδή να ακουστεί η άποψη κάθε πολίτη που θίγονται τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά του από τη δημόσια διοίκηση.
- 1171 Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας και ακροάσεως από τα ελληνικά δικαστήρια.

- 1181 Η **συνδικαλιστική ελευθερία** αποτελεί δικαίωμα των ατόμων χωρίς περιορισμούς στην συμμετοχή, αναμφίβολα όμως δεν μπορεί να είναι υποχρεωτική η συμμετοχή του.

Τα Κοινωνικά Δικαιώματα

Αξιόνουν θετικά την παρέμβαση του Κράτους για την εξισορρόπηση των κοινωνικών ανισοτήτων και για την παροχή υπηρεσιών κυρίως οικονομικού χαρακτήρα.

Ειδικότερα στο Σύνταγμα κατοχυρώνονται τα ακόλουθα:

- 111 Το **δικαίωμα της προστασίας της οικογένειας**: της μητρότητας, της παιδικής ηλικίας και του γάμου.
- 121 Το **δικαίωμα στην υγεία**, ως υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για την υγεία των πολιτών.
- 131 Το **δικαίωμα για κοινωνική πρόνοια και στέγαση**, ως υποχρέωση του Κράτους να ανταποκρίνεται στις ευπαθείς ομάδες με σχετικές παροχές.
- 141 Το **δικαίωμα παιδείας**, ως δωρεάν παροχή προς όλους.
- 151 Το **δικαίωμα στον αθλητισμό**, τελεί υπό την προστασία και την εποπτεία του Κράτους.
- 161 Το **δικαίωμα εργασίας** ως υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για την δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών.
- 171 Το **δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης** με τις εξειδικεύσεις που προτείνουν οι ισχύοντες νόμοι.
- 181 Το **ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα στο περιβάλλον**, με γνώμονα την προστασία του και την απόδοση του περιβάλλοντος στις επόμενες γενιές προς χρήση.

Τα Πολιτικά Δικαιώματα

- 111 Το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι σε δημόσια αξιώματα.
- 121 Το δικαίωμα συμμετοχής και ίδρυσης πολιτικού κόμματος.
- 131 Το **δικαίωμα διορισμού σε θέση δημοσίου υπαλλήλου ή δικαστή ή ενόρκου**, ή συμμετοχής στην άσκηση οποιασδήποτε δημόσιας λειτουργίας.
- 141 Η **ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμων** ενόψει της συμμετοχής του στην πολιτική ζωή της χώρας.

Τα Συνταγματικά Καθήκοντα

Πέρα από τα δικαιώματα και όπως προαναφέρθηκε, τα άτομα αναλαμβάνουν υποχρεώσεις και καθήκοντα με βάση τους ορισμούς του Συντάγματος, όπως:

- 111 Υποχρέωση αντίστασης κατά οποιουδήποτε επιχειρεί να καταλύσει με βία το πολίτευμα (αλλά και ως δικαίωμα).

- 14| Υποχρέωση 9ετούς σχολικής φοίτησης.
- 15| Υποχρέωση συμμετοχής των πολιτών στα δημόσια (φορολογικά) βάρη.
- 16| Υποχρέωση στρατιωτικής θητείας (κατά τα οριζόμενα κάθε φορά από το νόμο σε θέματα διάρκειας και εξαιρέσεων).
- 17| Υποχρέωση παροχής υπηρεσιών με επίταξη εργασίας σε περιπτώσεις ανάγκης ή δημόσιου συμφέροντος.
- 18| Υποχρέωση κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης (ως σχέσεις μεταξύ των πολιτών σε ένα γενικότερο πλαίσιο).

Ο σκοπός των παραπάνω είναι να θεσπιστεί ένα γενικότερο πλαίσιο, σταθερό και πάγιο που να οργανώνει την ομαλή πολιτική συμβίωση.

Τα νέα δικαιώματα στην αναθεώρηση του 2001

Συνολικά 79 άρθρα του Συντάγματος, ανανεώθηκαν, τροποποιήθηκαν ή εμπλουτίστηκαν και το νέο Σύνταγμα τέθηκε σε εφαρμογή με ευρύτερη και πλατιά πλειοψηφία. Κυρίως συμπεριελήφθησαν θέματα που αφορούσαν γνωστές θέσεις της νομολογίας των δικαστηρίων και τις εξελίξεις στην τεχνολογία.

- 11| Η προστασία των ατόμων από την τεχνολογία.
- 12| Η προστασία των προσωπικών δεδομένων.
- 13| Η προστασία της γενετικής ταυτότητας, έναντι των βιοϊατρικών επεμβάσεων.
- 14| Το δικαίωμα στην πληροφόρηση στην κοινωνία της πληροφορίας.
- 15| Δικαίωμα απάντησης του ατόμου απέναντι σε ανακριβή δημοσιεύματα.
- 16| Επέκταση στην προστασία της ιδιωτικής ζωής από ηχοληψία, βιντεοσκόπηση και άλλα σύγχρονα μέσα.

Θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κατοχυρώθηκαν με το Χάρτη της Νίκαιας και οργανώθηκαν στις εξής κατηγορίες:

- 11| Αξιοπρέπεια
- 12| Ελευθερίες
- 13| Ισότητα
- 14| Αλληλεγγύη
- 15| Δικαιώματα πολιτών

Αφορούν όσα προαναφέρθηκαν και κατ' ουσίαν έχουν ενσωματωθεί ή προϋπήρχαν στο εσωτερικό δίκαιο της χώρας.

Το Οικονομικό Σύνταγμα

Στα πλαίσια των μακροοικονομικών αναλύσεων ενδιαφέρον έχει πάντα η μελέτη του Συντάγματος και της προστασίας που παρέχει αυτό στην οικονομική δραστηριότητα. Παράλληλα ενδιαφέρον παρουσιάζει η δυνατότητα που υπάρχει στις κρατικές παρεμβάσεις και στις φορολογικές ρυθμίσεις. Ακόμη θέματα που ρυθμίζει το Σύνταγμα για το περιβάλλον, την εργασία, την οικονομία και τα θεμελιώδη δικαιώματα επηρεάζουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Η Νομική και η Οικονομική επιστήμη δρουν μαζί με σκοπό να επιτύχουν δίκαιες λύσεις και δυνατότητες στην οικονομική δραστηριότητα των προσώπων.

Όλα όσα θα αναλύσουμε παρακάτω επηρεάζουν ποικιλοτρόπως την οικονομική δραστηριότητα και θεωρούνται ως ένα ξεχωριστό τμήμα του Συντάγματος που αφορά κατ' εξοχήν την Οικονομία.

Τα θεμέλια του οικονομικού συντάγματος

Το «Οικονομικό» Σύνταγμα θεμελιώνεται κυρίως μέσα από τα ακόλουθα άρθρα:

Στο άρθρο 5 § 1 Σ «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει τον Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη».

Στο άρθρο 106 § 1 Σ «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει όλα τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών».

Στο άρθρο 106 § 2 Σ «Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».

Το άρθρο 5 § 1 Σ ορίζει την οικονομική ελευθερία του ατόμου κατά γενικό τρόπο. Θεωρείται ισοδύναμης αξίας με την κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα. Είναι ατομικό δικαίωμα με δυνατότητα περιορισμών για τη διαφύλαξη ευρύτερων έννομων αγαθών. Ακολούθως τα παραπάνω συμπληρώνονται από την αρχή της ισότητας και το δικαίωμα στην εργασία και στην ιδιοκτησία.

Η επαγγελματική ελευθερία

Με τους σχετικούς περιορισμούς στην αδειοδότηση παρέχεται άδεια νομιμότητας και άδεια σκοπιμότητας όπου υπάρχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος.

Άδεια και περιβάλλον

Στο άρθρο 24 του Σ ορίζεται:

- 11) η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα του καθενός.
- 12) η υποχρέωση λήψης μέτρων προληπτικού ή κατασταλτικού περιεχομένου, στη πλαίσιο της αρχής της αειφορίας.

Έλεγχος της παροχής άδειας εγκατάστασης παραγωγικών επενδύσεων.

Αρχή της αειφορίας με την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης που δεν οδηγεί σε εξάντληση των φυσικών πόρων και σε επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης.

Ελευθερία των συμβάσεων

Ισχύει η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων εντός του πλαισίου του νόμου.

Άκυρες συμβάσεις:

- 1) μεταβίβαση κάθε μέλλουσας περιουσίας,
- 2) προσδιορισμός της παροχής από τον συμβαλλόμενο.

Στις συναλλαγές ορίζεται ως μέτρο η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, ενώ ακόμη και η αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εμπίπτουν στις οικονομικές συναλλαγές φυσικών και νομικών προσώπων.

Ελευθερία ίδρυσης εταιρειών

Η ίδρυση των εταιριών πλέον δεν είναι καθόλου «ελεύθερη» αφού δεκάδες περιορισμοί και κωλύματα προκύπτουν από νομοθετικές ρυθμίσεις. Στην

χώρα μας ίσως περισσότερο από κάθε άλλη χώρα στον κόσμο. Οι περιορισμοί μελετώνται στα άρθρα του Συντάγματος αλλά και στο παράγωγο δίκαιο.

Ελευθερία ανταγωνισμού

Με προτεραιότητα στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία παρέχεται η ελευθερία της πρόσβασης και παραμονής στην αγορά των επιχειρήσεων. Παρόλα αυτά οι κρατικές παρεμβάσεις είναι πολλές:

- ♦ Παρέμβαση του κράτους όπου διαπιστώνεται ιδιωτική ανεπάρκεια (π.χ. φτιάχνει παιδικούς σταθμούς)
- ♦ Επιβολή διατίμησης φαρμάκων.
- ♦ Εύλογο ποσοστό κέρδους.
- ♦ Τεκμαρτό εισόδημα.
- ♦ Περιορισμοί στην ελευθερία διαφημίσεων κ.λπ.

Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία

Βασική προϋπόθεση για την οικονομική δραστηριότητα είναι και η προστασία της ιδιοκτησίας. Σε αυτό το δικαίωμα επίσης οι περιορισμοί είναι πολλοί και πρέπει να αξιολογούνται από οικονομικής άποψης ιδιαίτερος.

- ♦ Φορολόγηση
- ♦ Χωροταξία
- ♦ Πολεοδομία
- ♦ Υπόγειος πλούτος
- ♦ Προστασία περιβάλλοντος κ.ά.

Το δικαίωμα στην εργασία

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει για τις επιχειρήσεις και η προστασία του δικαιώματος για εργασία, η οποία πολλές φορές εμπλουτίζεται με τρόπο που επιβαρύνει τη λειτουργία των επιχειρήσεων:

- ♦ Σωματεία εργαζομένων
- ♦ Συμμετοχή των εργαζομένων στη διοίκηση, στο μετοχικό κεφάλαιο, στα κέρδη
- ♦ Συλλογικές συμβάσεις που προκαλούν μισθολογικές αυξήσεις.

Αρχή της ισότητας

Η αρχή της ισότητας αφορά πολλές σχέσεις που αναπτύσσονται στην οικονομική δραστηριότητα και κυρίως στην εργασία. Τακτικά νομοθετικές ρυθμίσεις παραβλέπουν την αρχή της ισότητας και παρέχουν διευκολύνσεις ή προστασία σε ιδιαίτερες περιπτώσεις.

Προστασία της εθνικής οικονομίας ισχυροποιείται μέσα από το Σύνταγμα.
Αρχή της αναλογικότητας και αρχή του κράτους δικαίου.

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Ανεξάρτητες Αρχές

Οργάνωση της Αποκεντρώσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Πρόκειται για την αποσυγκέντρωση της κρατικής εξουσίας που διανέμεται εδαφικά στην περιφέρεια σε και με την τοπική αυτοδιοίκηση στην εξυπηρέτηση των τοπικών υποθέσεων.

Η οργάνωση στο αποκεντρωμένο σύστημα και με βάση το άρθρο 101 Σ αφορά τρία συναφή κριτήρια:

- ♦ Οι επικρατούσες γεωγραφικές και γεωφυσικές συνθήκες, χωροταξία, οικονομικές καταστάσεις και προβλήματα
- ♦ Η κοινωνική συγκρότηση των περιοχών η οποία σχετίζεται και με την πληθυσμιακή δομή, τα πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία.
- ♦ Η δυνατότητα επικοινωνίας και μετάβασης των πολιτών στο κέντρο της χώρας.

Οι αποκεντρωμένες διοικήσεις είναι σήμερα επτά και ορίζονται με Νόμο. Έχουν διοικητική και δημοσιονομική αυτοτέλεια. Επικεφαλής σε κάθε κεντρική διοίκηση είναι ο Γενικός Γραμματέας.

Αρμοδιότητες

Αρκετά Υπουργεία μεταβιβάζουν υποθέσεις τους προς την αποκεντρωμένη διοίκηση, όπως το Υπουργείο Εσωτερική, Οικονομικών, Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Αγροτικής Ανάπτυξης, και Τροφίμων, Υγείας, Περιβάλλοντος, Ενέργειας, Κλιματικής Αλλαγής, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και πρόνοιας. Ακόμη και τα Υπουργεία Τουρισμού και Παιδείας, καθώς και Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Περιλαμβάνονται ακόμη:

- ♦ Ζητήματα δασικής πολιτικής
- ♦ Αρμοδιότητες για πολεοδομικά και χωροταξικά θέματα
- ♦ Μετεκπαίδευσης και επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων
- ♦ Τα Μητρώα Αρρένων.

Τρόπος εκλογής των ΟΤΑ

Η εκλογή τους γίνεται απευθείας από τους πολίτες, με τις τοπικές και περιφερειακές εκλογές να διενεργούνται ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές.

Δικαίωμα να εκλέγουν τους τοπικούς άρχοντες έχουν οι δημότες του δήμου που έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

Η διάρκεια της θητείας είναι πενταετής και λήγει την 31η Αυγούστου του έτους που θα διενεργηθούν νέες εκλογές. Μοναδικό προσόν για να είναι κάποιος υποψήφιος στις τοπικές εκλογές είναι η ιδιότητα του δημότη της πόλης. Στο ψηφοδέλτιο του κάθε συνδυασμού, απαιτείται το 1/3 να είναι γυναίκες.

Κατοχύρωση της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν οικονομική αυτοτέλεια όπως ορίζει το άρθρο 102 § 2 Σ. Αυτό σημαίνει ότι στον Γενικό Προϋπολογισμό του Κράτους πρέπει να υπάρχει σχετική πρόβλεψη για τις δαπάνες λειτουργίας τους.

Πέραν αυτών οι ΟΤΑ έχουν και ίδια έσοδα από την εισπραξη τελών και φόρων σε τοπικό επίπεδο.

Δήμοι

Ο Δήμαρχος είναι εκλεγμένος από τους δημότες με θητεία 5 ετών. Διορίζει τους Αντιδήμαρχους που μπορεί να προέρχονται από το Δημοτικό Συμβούλιο ή και όχι. Το Δημοτικό Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά με Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο και Γραμματέα. Οι αρμοδιότητες του Δημοτικού Συμβουλίου αφορούν το σύνολο του πεδίου δράσης και διοίκησης του Δήμου. Μεταξύ αυτών και:

- ♦ Ο καθορισμός των δημοτικών τελών και φόρων.
- ♦ Η κατάρτιση του κανονισμού λειτουργίας του.
- ♦ Η απόφαση ή γνωμοδότηση επί θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος.

Για την εύρυθμη λειτουργία του Δήμου συνίσταται Εκτελεστική Επιτροπή όπου μετέχουν ο Δήμαρχος και οι Αντιδήμαρχοι και συζητούνται θέματα που αφορούν τη συντονισμένη δράση, επιμέρους αρμοδιότητες, την παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, τη σύνταξη του Προϋπολογισμού του Δήμου. Συνίσταται επίσης Οικονομική Επιτροπή, Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, Διαμεσολαβητής, Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών.

Η Τοπική Κοινότητα είναι μορφή της διοικητικής αποκέντρωσης και αναφέρεται στην εδαφική περιφέρεια των δήμων και κοινοτήτων που προϋπήρχαν πριν την συνένωση με το πρόγραμμα Καποδίστριας και Καλλικράτης, με προϋπόθεση να έχουν πληθυσμό έως 2000 κατοίκους.

δικαιωμάτων και την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της δράσης ορισμένων οργάνων με υψηλή επαγγελματική και επιστημονική εξειδίκευση:

Είναι κρατικά όργανα, τα μέλη διαθέτουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, διαθέτουν ευρείες αποφασιστικές αρμοδιότητες και έχουν οικονομική αυτοτέλεια.

Από το Σύνταγμα προβλέπονται οι εξής:

- 11| Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων
- 12| Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης
- 13| Αρχή Προστασίας του Απορρήτου τηλεπικοινωνιών
- 14| Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
- 15| Ο Συνήγορος του Πολίτη.

Τα μέλη διορίζονται με συγκεκριμένη θητεία και μέσα από τη Διάσκεψη των Προέδρων, θεσμό που προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής και είναι διακομματικός.

Επιπλέον των συνταγματικά προβλεπόμενων, υπάρχουν και οι νομοθετικά προβλεπόμενες Ανεξάρτητες Αρχές:

- 11| Επιτροπή ανταγωνισμού
- 12| Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
- 13| Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών ή Ταχυδρομείων
- 14| Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
- 15| Συνήγορος του Καταναλωτή.

Θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης

Αρχή της νομιμότητας

Η νομιμότητα αναφέρεται στις θέσεις των φιλελεύθερων στοχαστών σχετικά με την υποχρέωση του κράτους να συγκροτείται και να δρα βάσει γενικών και αφηρημένων κανόνων δικαίου που αντισταθμίζουν, οριοθετούν και περιορίζουν την εξουσία του. Η νομιμότητα αποτέλεσε τη βασική πολιτικοθεσμική διεκδίκηση της αστικής τάξης (18ος αιώνας) που προβλήθηκε μέσα από το κίνημα του συνταγματισμού.

Η νομιμότητα υπό ευρεία έννοια δεσμεύει και οριοθετεί τη δράση των οργάνων της δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας που οφείλουν να ασκούν την αρμοδιότητα τους στο πλαίσιο του νόμου.

Όμως ιδιαίτερα σημαντική είναι η εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας στο πεδίο που οργανώνεται και ασκείται η εξουσία της δημόσιας διοίκησης (διοικητική δράση), η οποία συνιστά και την μεγαλύτερη «απειλή» για τα δικαιώματα και την αυτονομία των πολιτών. Οι διαδικαστικοί και ουσιαστικοί περιορισμοί που θέτει η νομιμότητα στη διοικητική δράση, αποτελούν τη μεγαλύτερη εγγύηση για την προστασία των διοικούμενων από αυθαίρετες πράξεις της.

Η έννοια της υποχρέωσης της συμμόρφωσης αφορά την δέσμευση της Διοίκησης από τους κανόνες δικαίου που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία της, δηλαδή μπορεί να προβεί μόνο σε ενέργειες που προβλέπονται από τους κανόνες και εφόσον συντρέχουν οι αντίστοιχες προϋποθέσεις.

Η δέσμια αρμοδιότητα σημαίνει ότι η Διοίκηση λαμβάνει αποφάσεις και λειτουργία σύμφωνα με όσα της επιτάσσονται από τους κανόνες δικαίου και αυτή είναι στην πραγματικότητα η υποχρέωσή της.

Είδη ελέγχου τήρησης της αρχής της νομιμότητας

11| Ο διοικητικός έλεγχος μπορεί να ασκηθεί από τον θιγόμενο και να διορθωθεί / θεραπευθεί από το ίδιο όργανο που εξέδωσε την πράξη.

12| Ο δικαστικός έλεγχος ελέγχει την νομιμότητα των διοικητικών πράξεων στα διοικητικά δικαστήρια, με σκοπό την ακύρωση της πράξης ή και την αποζημίωση του θιγόμενου.

Περιεχόμενο του ελέγχου της νομιμότητας και των πράξεων της δημόσιας διοίκησης

Αφορά τον έλεγχο της νομιμότητας της Διοικητικής Πράξεως (του κειμένου) αλλά και κατά πόσο το όργανο που την εξέδωσε ήταν αρμόδιο.

Η εξωτερική νομιμότητα: αφορά τον έλεγχο του κατά πόσο ένα διοικητικό όργανο ήταν αρμόδιο για την έκδοση της πράξης. Ελέγχονται ειδικότερα:

- ➔ Αναρμοδιότητα, έλλειψη τυπικής αρμοδιότητας.
- ➔ Η παράβαση ουσιώδους τύπου, δηλαδή τις ενέργειες που έπρεπε να κάνει το αρμόδιο όργανο για την εκτέλεση της διοικητικής πράξης.

Η **εσωτερική νομιμότητα** αφορά το περιεχόμενο της διοικητικής πράξης στο βαθμό της ευθυγράμμισής της με τους κανόνες δικαίου. Ειδικότερα ελέγχονται:

- ↳ Η παράβαση κατ' ουσία διατάξεων νόμου: έκταση, ένταση ελέγχου, κατάχρηση εξουσίας.

Συνέπειες παραβίασης της αρχής της νομιμότητας και την ισχύ των πράξεων της δημόσιας διοίκησης

Κάθε διοικητική πράξη από την έναρξη της ισχύος της έως την πιθανή ακύρωσή της μπορεί να επιφέρει όλα τα έννομα αποτελέσματα. Λόγω νομικών ελαττωμάτων μπορεί να είναι:

- ♦ Ακυρώσιμες ή ακυρωτές πράξεις
- ♦ Ανυπόστατες
- ♦ Άκυρες

Περιορισμοί της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης

- ♦ Μη αναδρομική ισχύ των διοικητικών πράξεων, η οποία ρητά απαγορεύεται.
- ♦ Προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου ότι το κράτος θα συνεχίσει να έχει μία συγκεκριμένη συμπεριφορά απέναντί του.
- ♦ Αιτιολογία των διοικητικών πράξεων μιας και η Διοίκηση επιτρέπεται να δρα μόνο βάσει συγκεκριμένων κανόνων δικαίου.
- ♦ Λειτουργία ενός ανεξάρτητου συστήματος δικαιοσύνης ακόμη και αν ο παραβάτης είναι η εκτελεστική ή νομοθετική εξουσία του κράτους.

Σύγκρουση της αρχής της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης

Η αποτελεσματικότητα της διοικητικής δράσης αποτελεί μια θεμελιώδη υποχρέωση του κράτους και ταυτόχρονα ένα από τα θεμέλια της νομιμοποίησης της δημόσιας εξουσίας. Το αίτημα της αποτελεσματικότητας εξυπηρετείται μέσα από την γραφειοκρατική/ορθολογική οργάνωση της δημόσιας διοίκησης

Η εναρμόνιση νομιμότητας και αποτελεσματικότητας δεν είναι πάντα ευχερής αφού ανάμεσα στις δυο αρχές αναπτύσσονται σχέσεις έντασης. Στην πράξη η αποτελεσματικότητα μοιάζει να κατισχύει της νομιμότητας γεγονός που προκαλεί κενά στη νομιμότητα και ελλείμματα στις δικαιοκρατικές εγγυήσεις, κυρίως γιατί η νομιμότητα στρεβλώνει τις πράξεις της διοίκησης

και εντείνει το φαινόμενο της αποφυγής δράσης των διοικητικών οργάνων με την δικαιολογία της τήρησής της.

Τα όρια της διακριτικής ευχέρειας

Ορισμένες φορές οι ρυθμίσεις του κανόνα δικαίου δεν είναι τόσο στενά διαμορφωμένες και επιτακτικές. Το διοικητικό όργανο μπορεί να εφαρμόσει τους κανόνες δικαίου ή και όχι ή μπορεί να επιλέξει τη στιγμή που θα το κάνει και κατά την κρίση του. Δηλαδή η διοίκηση «δύναται», «επιλέγει», «κρίνει» και «ενεργεί» κατά την κρίση της. Οι λόγοι είναι μάλλον αφηρημένοι όπως το δημόσιο συμφέρον, ο σπουδαίος λόγος, ο σοβαρός κίνδυνος, τα αναγκαία μέτρα, ο εύλογος χρόνος κ.ά. Ποτέ όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αυθαίρετη εξουσία αλλά πάντα οι ενέργειες πρέπει να βρίσκονται εντός του πλαισίου του νόμου. Για παράδειγμα εκδίδεται υποχρεωτικά από την ΑΑΔΕ το εκκαθαριστικό σημείωμα στους φορολογούμενους που κατέθεσαν δήλωση, δεν έχει τη διακριτική ευχέρεια να μην το κάνει.

Ενώ η Τροχαία μπορεί να κλείσει τους δρόμους σε μία ορεινή περιοχή που έχει ομίχλη ή χιονίζει ή έχει εξελιχθεί πυρκαγιά, ως αναγκαίο μέτρο που λαμβάνεται προκειμένου να μην τεθεί σε σοβαρό κίνδυνο η ζωή των πολιτών. Είναι μία διοικητική απόφαση που λαμβάνεται επειδή η διοικητική αρχή κρίνει ότι αυτό πρέπει να γίνει με σκοπό το δημόσιο συμφέρον.

Η αρχή της αναλογικότητας

Αναφέρεται στην τήρηση των κριτηρίων της αναλογικότητας ή της εύλογης και ορθής σχέσης μεταξύ επιδιωκόμενων σκοπών και χρησιμοποιούμενων μέσων στην δράση της Διοίκησης, ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται να είναι κατάλληλα, δηλαδή ανάλογα και όχι δυσανάλογα για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η διοίκηση οφείλει να σταθμίζει και να αξιολογεί τις εναλλακτικές εφικτές λύσεις στα δημόσια προβλήματα, να συσχετίζει τα στοιχεία κόστους και ωφέλειας των επιλογών, να μεριμνά για την αποτελεσματική εφαρμογή και αξιόπιστη αξιολόγηση των επιλογών της. Επιπλέον όταν προκύπτουν αντικρουόμενα συμφέροντα, η Διοίκηση οφείλει να σταθμίζει και να εξισορροπεί τις καταστάσεις προς το όφελος του δημοσίου συμφέροντος.

Η αρχή της αναλογικότητας πηγάζει από το άρθρο 25 § 1 Σ που υπαγορεύει μεταξύ άλλων ότι τα χρησιμοποιούμενα μέσα για την επίτευξη ενός δημόσιου σκοπού πρέπει να είναι ανάλογα. Τα όμοια πρέπει να αντιμετωπίζονται με όμοιο ή ανάλογο τρόπο και τα ανόμοια με τρόπο που να προσιδιάζει. Προβάλλεται συνεπώς ως μία απαίτηση δικαιοσύνης, ότι αυτό που είναι δυσανάλογο είναι και άδικο.

Η δικαστική λειτουργία

Τα δικαστήρια είναι αρμόδια για την απονομή της δικαιοσύνης ως όργανα του κράτους. Συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές, οι οποίοι απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Διακρίσεις

Τακτικά με αρμοδιότητα να δικάζουν όλες τις υποθέσεις και προβλέπονται τρεις κλάδοι:

- ♦ Πολιτικά,
- ♦ Ποινικά και
- ♦ Διοικητικά.

Ειδικά με αρμοδιότητα να εκδικάζουν ορισμένες υποθέσεις π.χ.

- ♦ Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- ♦ Το Ελεγκτικό Συνέδριο
- ♦ Το Ειδικό Δικαστήριο Ευθύνης Υπουργών
- ♦ Τα Στρατοδικεία

Έκτακτα, που συγκροτούνται για να δικάσουν ορισμένη υπόθεση, το Σύνταγμα απαγορεύει την ύπαρξή τους.

Εξαιρετικά, δημιουργούνται μόνο στην κατάσταση πολιορκίας και δικάζουν κάθε μη στρατιωτικό έγκλημα.

Δικαστική ανεξαρτησία

Οι δικαστές είναι δημόσιοι λειτουργοί που κατ' επάγγελμα απονέμουν δικαιοσύνη. Απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησία για να επιτελούν ανεπηρέαστοι τα καθήκοντά τους. Διορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα με νόμο που ορίζει τα προσόντα και τη διαδικασία επιλογής τους. Για το λόγο αυτό λειτουργεί η Εθνική Σχολή Δικαστών. Απαγορεύεται στους δικαστικούς οποιαδήποτε άλλη μισθωτή υπηρεσία ή άσκηση επαγγέλματος. Για την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα.

Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων

Τα δικαστήρια είναι υποχρεωμένα να μην εφαρμόζουν νόμο που αντίκειται στο Σύνταγμα. Έτσι εξετάζουν αυτεπαγγέλτως την συνταγματικότητα κάθε διάταξης που καλούνται να εφαρμόσουν. Ως εκ τούτου υπάρχει πιθανότητα ένα δικαστήριο να κρίνει έναν νόμο αντισυνταγματικό και ένα άλλο όχι. Την λύση καλείται να δώσει το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 του Συντάγματος.

Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο δικάζει:

- ♦ Το κύρος των βουλευτικών εκλογών.
- ♦ Το κύρος του δημοψηφίσματος.
- ♦ Την κρίση για το ασυμβίβαστο ή την έκπτωση βουλευτή ή ευρωβουλευτή.
- ♦ Την άρση αμφισβήτησης για την αντισυνταγματικότητα τυπικού νόμου.
- ♦ Την άρση της αμφισβήτησης για τον χαρακτηρισμό κανόνων του διεθνούς Δικαίου ως γενικά παραδεγμένων.
- ♦ Την άρση συγκρούσεων μεταξύ δικαστηρίων και διοικητικών αρχών ή Συμβουλίου Επικρατείας και Τακτικών Δικαστηρίων.

Eclass4U

The best Choice for you